

I. O REPREZENTATIE DE ADIO LA CIRCUL STRUTKI În IARNA ANULUI 1924

Tigrii intrau în arenă unul câte unul.

Pasul lor era mlădios pe nisip. Moale, catifelat, fără
vuiet.

Nu ridicau nici în dreapta, nici în stânga ochii lor galbeni ca de sticlă.

După gratii, mulțimea din staluri privea cu răsuflarea înfiorată de teamă și de nerăbdare.

Dar pentru tigrii de Bengal nu se afla pe lume această mulțime. Nu merita nicio privire. Pentru dâșii, acum o singură faptură omenească era: femeia din mijlocul arenei, înfășurată în rochia cu solzi aurii și cu pietre scânteietoare.

Ochii ei luceau tot așa de arzători ca ochii tigrilor. Numai că ochii verzi ai femeii erau poruncitori și neînfricați, pe când în ochii fiarelor se citea o mare și istovită supunere.

Privirile lor se căutau, se așteptau, se întâlneau. Era destul atât ca să se înțeleagă.

Ochii femeii străpungeau; ochii fiarelor coborau în pământ. În mâna întinsă se legăna un bici cu canaf de mătase. Vârful biciului arăta locul fiecăruia:

– Tu aci!... Tu dincoace!... Tu dincolo!...

Iar tigrii își luau fiecare locul știut, fără împotrivire, înaintând cu pașii lor de gumă, balansându-și cozile grele și lungi.

Șase mingi uriașe de lemn se aflau înșirate de-o parte. Șase de cealaltă parte.

Tigrul pipăia cu laba rotundul lemnului. Se înălța cu o zvâcnire ușoară și lină. Se așeza ca o pisică pe vârful unui stâlp de poartă. Pe urmă aștepta rândul celorlalți. Căska. Își zbârlea mustățile țepoase; arăta cerul gurii și colții.

În inima privitorilor tremura un fior. În mintea lor stăruia un gând.

Toți știau că, într-o singură clipă, dinții aceștia tăioși și puternici, labele cu ghearele de fier ar putea sfâșia, ca pe un pui de vrabie, pe femeia cu rochia de solzi aurii și pietre sclipitoare.

Dar miss Ellian surâdea. Așa o chema. Miss Ellian surâdea nepăsătoare. În mijlocul sălbăticiunilor se afla singură. Fără nicio armă. Atât doar: un bici cu șfichi de mătase și privirea ei.

Numai cu atât ea prefăcea doisprezece tigri de Bengal în douăsprezece pisici blânde și ascultătoare.

– Toată puterea îmblânzitoare e în ochi! vorbea un domn bătrân, chiar în fața gratiilor, către nepoțica de alături. Dacă privirea slăbește o singură dată, dacă tigrii simt că dresorul se gândește în altă parte sau că îl prinde frica, atunci toți se năpustesc și...

– Eu mă tem! Nu vreau să vorbești așa... Mă tem! șopti copila strângându-se de brațul bunicului.

– Ssst! Liniște... Toți au tăcut.

Copila cu hăinuța albă și cu buclele bălaie s-a încleștat

mai strâns lângă domnul bătrân. Își aude tictacul mărunț al inimii.

Cei doisprezece tigri de Bengal, așezați pe mingile lor de lemn, așteptau acum cu încordare porunca din ochii femeii.

De sus, din vârful cortului de pânză, lumina electrică se revărsa orbitoare. Două mii de oameni, înghesuiți cot la cot, nu se clinteau, împietriți.

Era o mulțime foarte amestecată: bătrâni și femei, părinți și copii, profesoare și eleve de școală. Îi despărțeau numai rândurile de bănci și prețul biletelor. Unii sus, în picioare, la galerie; alții jos de tot, de jur-împrejurul grătilor, pe fotolii îmbrăcate cu pluș roșu.

Toți uitaseră grijile de acasă, necazurile și mulțumirile lor mărunte de toată ziua.

Acum priveau ca un singur om.

Pe stradă, câți nu se temeau oare de lătratul neașteptat al unui cățel cu coada bârligată? Acasă, câți nu tresăreau oare noaptea, speriați, când trosnea o mobilă sau când se ivea de sub dulap un șoricel cu ochi de mărgelă neagră?

Aici și acum, toți uitaseră aceste spaime caraghioase. Toți luau parte la ceva minunat și rar.

Douăsprezece fiare sălbatice, îmblânzite și ascultând de privirea unei femei, de pocnetul unui bici de mătase, de semnul unui vârf de deget.

Nu se mai auzi niciun fâșâit de program, niciun glas, niciun scârțâit de scaun, nicio tuse.

MISS ELLIAN PREZINTĂ PENTRU ULTIMA OARĂ CEI DOISPREZECE TIGRI DE BENGAL

Așa spunea programul.

Era reprezentația cea din urmă.

Mâine, circul își va strânge cortul. Toate animalele vor pleca în trenul cu vagoane albe, în alte orașe ale lumii. Poate nu se vor mai întoarce niciodată.

Va rămâne în urma lor un loc gol lângă grădina publică a orașului.

Oamenii se vor împrăști la grijile și la munca lor. Copiii, la animalele fără viață, de lemn vopsit și de pânză.

Din nou, unii băiețași, prinși de jocurile lor din fiecare zi, au să uite că mai sunt pe lume vietăți de-o frumusețe sălbatică și fără seamăn: cu blana de catifea, cu ochii de sticlă, cu saltul arcuit ca piatra zvârlită din praștie. Din nou, unele fete fricoase au să tresară speriate când latră într-o curte un câțel cu coada bârligată sau când fuge prin casă un șoricel ca o jucărie cu resort.

De aceea s-au adunat toți și toate încă o dată, să vadă cele două minuni ale Circului Struțki la reprezentația de adio din iarna anului 1924.

MISS ELLIAN CU CEI DOISPREZECE TIGRI DE BENGAL ȘI, FRAM URSUL POLAR

Tigrii așteptau în cerc, pe mingile lor de lemn.

Femeia înfășurată în rochie cu solzi aurii și cu pietre sclipitoare făcu un pas îndărăt. Își împinse cu piciorul coada rochiei foșnitoare și făcu un semn rotit de chemare cu biciul.

În douăsprezece salturi egale și zvelte, tigrii au fost lângă ea. S-au lungit împrejur cu boturile culcate pe pământ. Acum, se părea că în jurul femeii s-a deschis o floarea-soarelui uriașă, alcătuită din douăsprezece petale portocalii, brăzdate cu dungi de un negru lucios și catifelat.

Mâna femeii începu a dezmierda capetele rotunde, urechile moi, boturile umede. Îi alinta. Era mulțumită.

Fetița se rușină la gândul că pe dânsa, acasă, n-o asculta nici Pufuleț, pisoiul, care acum o săptămână, când se jucau mai voioși, tam-nisam a zgâriat-o pe obraz.

Iar mai sus, într-o bancă din fund, un băiețel cu nasul cam cârn și cu ochi sclipitori se înălțase în vârful picioarelor ca să vadă mai bine.

Era Petruș, feciorul cel mai mic al unui muncitor de la o fabrică din oraș. Ca mulți alți băiețași, dăduse târcoale ciroului o săptămână întreagă și adunase ban cu ban prețul biletului de intrare. Voia acum să nu-i scape nimic din tot ce se întâmpla. Doar nu degeaba de atâtea și atâtea ori citise afișele cu cea mai încordată atenție, fără să-i pese de frig și de lapoviță. Și nu degeaba tot de atâtea seri se uita cu jind de afară, la lumea care intra pe ușă. Acum, când în sfârșit a pătruns înăuntru, cum să nu fie el numai ochi și urechi?

Miss Ellian, din mijlocul tigrilor, a ridicat brațele cu un semn de eliberare. Pe urmă a pocnit din bici. Tigrii s-au prelins cu pași de gumă la locul lor și începură să aștepte neclintiți pe mingile de lemn. Femeia, în rochie cu solzi aurii și cu pietre sclipitoare, a ridicat un cerc de hârtie; a aprins altul pe un picior de fier.

Alt pocnet de bici.

Unul câte unul, tigrii se desprind de pe mingile lucioase. Cu un salt prelung, trec prin cercul de hârtie, abia

ating pământul și se mai avântă o dată, lin și întins, prin cercul celălalt de flacără.

Dar tigrul cel mai îndărătnic și mai tânăr a ocolit privirea poruncitoare. Încercând să se strecoare tiptil pe sub cercul aprins, se preface că n-a priceput.

Se așază la locul lui, pe mingea de lemn, și cască lung, leneș, plictisit.

– E Rajah. Îl cheamă Rajah! șopti copila. Îl cunosc eu de la reprezentația de duminica trecută. E cel mai rău...

Femeia cu biciul nu l-a strigat pe nume. Nici nu l-a atins cu șfichiul de mătase. Nici n-a bătut mânioasă cu vârful pantofului în nisip. L-a privit pătrunzător o singură dată și a înălțat cercul.

Tigrul arată colții rânjind.

– Eu mă tem! Hai să mergem acasă, mă tem!... se înfricoșă fetița, înfigându-și prin haină unghiile mici în brațul bunicului.

– Ssst...

N-avea însă de ce se teme fetița cu ochii albaștri, cu paltonașul alb și cu părul cârlionțat sub căciulița tot albă.

Privirea de oțel a îmblânzitoarei a fost și de astă dată mai puternică decât îndărătnicia tigrului tânăr și dârz.

Rajah a plecat botul în pământ. A coborât cu pași mlădioși de pe mingea de lemn. Și-a încordat mușchii sub blana catifelată și a săgetat din două salturi, dincolo de cele două cercuri, dintre care unul de văpaie.

Pe urmă s-a așezat cuminte la loc. Ochii lui cereau pocăință, iertare. Știa ce-l așteaptă.

Îndată ce se va întoarce în cușca lui, răsplata are să-i fie câteva lovituri ascuțite peste bot, cu un bici dureros de curea, nu cu șfichiul delicat de mătase al biciuștei de la

reprezentatie. Iar la ceasul hranei, în loc de porția de carne crudă, o găleată cu apă. Pedepsa aceasta o cunoștea. După cum cunoștea și cealaltă înfățișare a femeii cu rochia cu solzi aurii și cu pietre scânteietoare. Cunoștea înfățișarea cealaltă a ei, așa cum n-a văzut-o nimeni din toată mulțimea adunată în loji, în staluri și în galerii. Atunci, miss Ellian își leapădă haina sclipitoare de reprezentatie. E îmbrăcată într-o tunică veche de piele, cu o fustă scurtă și plină de pete. Nu mai surâde fermecător, împărțind sărutări pe vârful degetelor, când publicul aplaudă de se clatină cirul.

Atunci apucă biciul de curea cu vârful de plumb și drugul de fier ascuțit. Țipă cu glas răgușit, lovește și împunge în carnea tigrilor cu drugul de fier. E crudă cu dâșșii, fiindcă directorul cirului, om mai crunt și mai nesățios decât fiarele, nu îngăduie nicio abatere de la poruncile sale. Mereu i se pare că toți nu lucrează îndeșt. Mereu vrea numere tot mai îndrăznețe în program. Mereu răcnește că toți mănâncă de pomană:

– Am să vă arunc pe drumuri, ca să muriți de foame!

Trece printre dresori, veșnic tunând și fulgerând. Dresorii, speriați, se răstesc atunci și ei la animale. Toți suferă, toți rabdă. Toți știu că n-au nicio scăpare. Din munca și suferința lor, din nenumăratele amenzi, directorul se îmbogățește zi cu zi și reprezentatie cu reprezentatie. El e fiara cea mai firoasă și mai nesățioasă din tot cirul.

Aceșta se petrec însă acolo, în cuștile dosnice ale animalelor, după ce pleacă mulțimea și după ce luminile se sting.

Știe Rajah, tigrul cel tânăr și neastâmpărat, el mai știe că acuși un semn al biciului are să-l cheme în mijlocul arenei.

Mâinile femeii au să-i descleșteze gura... Pe urmă, are să-și așeze capul cu păr ondulat între dinții lui, tocmai fiindcă el are faima că e cel mai nesupus și mai crud, iar miss Ellian vrea să arate că nu are nicio teamă, nici una. Așa face de trei seri în șir. Ce-ar fi atunci să strângă puțin, numai puțin, dinții? Ar trosni oasele ca o coajă de ou. Așa cum trosnesc coastele antilopelor, când în viața lui liberă din codrii de la celălalt capăt al lumii sărea din ascunzișuri să-și sugrume prada.

Rajah căscă pe marginea lui de lemn.

Știa că aceasta n-are s-o facă niciodată. El e în puterea oamenilor acum.

Iar privirea verzuie și arzătoare a dresoarei îi nimicește orice încercare de împotrivire. E tot așa de netrebnic acum ca maimuțele cele urâte și slugarnice, care se milogesc în cușca menajeriei să capete alune americane și mandarine.

Tigrul lăasă pleoapele pe ochii sticloși, cu lumina îngustă și oblică, așa cum sunt pisicile la amiază. Nu mai vedea acum nici pe miss Ellian, nici mulțimea de jur împrejurul gratiilor.

Vedea ceea ce trăiește el întotdeauna, când închide pleoapele.

O pădure cu frunze late, cu desișuri nepătrunse, cu liane spânzurate până în pământ. E zbor acolo de păsări cu pene de toate culorile curcubeului: păuni care trec cu foșnet mătăsos, păsări colibri mici ca insectele și fluturi mari ca păsările. Se leagănă oare dintr-un copac o creangă sau un șarpe? Foșnește oare numai adierea vântului sau se strecoară printre foile late alt tigru, străin? Este acolo, da! Este acolo o margine de apă cu tufe de bambus. Cât de bine cunoaște locul acela!... De câte și de câte

CUPRINS

I. O reprezentație de adio la Circul Struțki în iarna anului 1924.....	3
II. Fram face nazuri	12
III. După ce a plecat circul	22
IV. În Arca lui Noe	32
V. Fram s-a născut departe, în ghețurile polare.....	37
VI. Omul, câinele și pușca	44
VII. „Numele tău va fi Fram”	52
VIII. Îndărăt spre oceanul polar	58
IX. În ostrovul pustiu de la capătul pământului	67
X. Cea dintâi întâlnire.....	73
XI. Bufonul oceanului polar.....	83
XII. Prietenii lui Fram din orașele de departe nu l-au uitat.....	90
XIII. Fram și-a găsit un prieten mic în noaptea polară	113
XIV. Fram se leapădă singur de micul său prieten	121
XV. Nanuc	132
XVI. Sfârșitul	144